

REMIDIUS

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SAJUNGOS LEIDINYS

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

Nr. 13(154)

1995 m. balandis

Atsivérusi pergalės galimybė

Savivaldybių rinkimai leidžia padaryti kai kurias išvadas dėl Lietuvos politinio gyvenimo. Rinkimuose dalyvavo tik 42,47 proc. rinkėjų. Tai rodo, kad didelė dalis rinkėjų jaučia nusivylimą valdžia ir nesusivokė, jog demokratijos sąlygomis tik tokiu būdu galima pakeisti susikomprimitavusią valdžią. Jaunimas buvo nelabai aktyvus. Tai signalas visoms politinėms partijoms, kur reikia kreipti veiklą. Labai aiškiai išryškėjo trijų įtakinguosius politinių partijų lyginamasis svoris. Konservatoriai surinko beveik 30 proc. balsų, DDP- apie 20 proc. ir krikščionys demokratai- apie 17 proc. Kitos partijos kur kas mažiau: valstiečių- 6,8 proc., Centro sąjunga- 4,9 proc., tautininkai- 3,3 proc., LPKTS- 3,76 proc., respublikonai- vos 0,3 proc. Iš mažiajų partijų išimtį sudaro LPKTS. Politiniai kaliniai ir tremtiniai, būdamai kitų dešiniųjų partijų narės, labai įtakoja jų veiklą ir formuoja tuos pačius strateginius tikslus. Šią temą derėtų pagrindėti nuodugniai atskirame rašinyje.

Apžvelgiant visumą, aiškėja, kad beprasmiška nuodugnai gvidenti atskirų partijų rezultatus (taip sėkmingai ir noriai padarys pačios partijos), nes nė viena politinė jėga neigijo absoliučios persvaros, o iš to plaukia pagrindinė išvada- norint korekti, dešiniesiems reikia negašuojančių burčių pamirštant partines ambicijas ir sparčiai mobyti pakantaus tarpusavio dialogo, o ir neišvengiamo, dalykiško, bet principingo dialogo su kairiųja puse. Antraip politinė pergalė tuo jau bus pradėta išnaudoti prieš mus. Štai vienas LDDP lyderių G.Kirkilas, neslepdamas susierzinimo dėl dešiniųjų pergalės, pareiškė, kad šiu rinkimų laimėjimas bus naudojamas mitingams ir piketams ir jis pažiūrėsi, iš kur konservatoriai ims pilnių pensijoms ir atlyginimams padidinti. Tokios klaidinančios propagandas bus ir daugiau. Pravartu priminti, kad nieko panašaus nėra nė vienoje dešiniųjų partijų programoje. Iš 56 rinkimų apygardų net 38-e dešinieji turi daugumą. Būtų labai apmaudu, jei šis pranašumas nebūtų deramai išnaudotas pergalėi įtvirtinti. Dar-

nus bendradarbiavimas laidoutų merų rinkimų sėkmę. Taip esminis laimėtos pergalės plėtojimas. Pagal įstatymą savivaldybės aparato formavimas vyksta, pirmu smuiku grojant merui. Taigi kiekvienoje savivaldybėje bus realiai patikrintas dešiniųjų gebėjimas mobilizuotis, siekiant

agresyvi buvo Lenkų rinkimų akcija, apšaukusi išdavikais tuos lenkus, kurie dalyvavo rinkimuose kitų partijų (pavyzdžiu, krikščionių demokratų) sąrašuose. Taigi rinkimai išryškino židinius, iš kurių gali kilti neramumų nacionaliniu, dirbtinai suprišintu pagrindu. Lietuvos gyventojus varginančios socialinės bėdos neturi tautinio atspalvio- visiems vienodai prasta. Matyt, ir dabartinė valdžia, ir partijos, kurios jau rengiasi dalyvauti Seimo rinkimuose, padarys deramas išvadas. Sakysim, Visagino enklavo lojalumas Lietuvos Respublikai ir jos teisėtai valdžiai turėtų tapti ir likti vienu iš svarbesnių valstybingumo stiprinimo politikos uždavinii. Ne mažiau svarbu, pasak popiežiaus Jono Pauliaus II, lietuvius, kalbančius lenkiškai, ugdyti kaip samoningus Tėvynės sūnus, samoningus Lietuvos valstybės piliečius.

Prof. V.Landsbergis, analizuodamas rinkimų rezultatus, kovo 29d. kalėjo, kad "turime ši laimėjimą užtikrinti, neleisti jo kompromituoti, išplėsti jį,

bendro tikslą. Daugeliu atveju konstruktyvus dialogas tarp partijų taps būtinają sėkmingo darbo sąlyga. Ir kompromisų menas turės pasireikšti kur kas plačiau, negu buvo manę partijų rinkimų programų kūrėjai. Matyt, nedaugelyje apygardų bus galima meginti įgyvendinti vienos partijos programą pradinį pavaldalu, jeigu tai apskritai įmanoma.

Kairiosios jėgos, priskiriant joms LDDP, Lietuvos lenkų rinkimų akciją ir Valstiečių partiją, akivaizdžiai laimėjo tik trijose apygardose: Višagino- 76 proc., Švenčionių- 52 proc. ir Vilniaus rajono- 85 proc. Iš to galima padaryti keletą nerimą keliančių išvadų. Buyusios kompartijos įtaka stipriausia ten, kur daugumą aktyviausiu rinkėjų sudaro ne lietuvių. Jų pilietinė savimonė dar neapsivalė nuo sovietmečio ir žečpospolitos nostalgijos. Rinkimų kampanijos metu nestigo antivalstybinių ir antilietuviškų išpuolių. Ypač

galvoti apie tai, ką galime sutvarkyti, ir apie kitokį darbo stilium. Mes negalime pakeisti Seimo įstatymų, bet galime parodyti, kaip kalbamės su žmonėmis ir kad esame jų pusėje, kad mūsų požiūris į reikalus kitoks. Atsakomybė verčia eiti už susitelkimą, už solidarumą tarpusavyje, už solidarumą su kitomis partijomis, o ne tik su sąjungininkais... Laimėjimas neturi atrodyti kaip pasipūtimas kitų partijų atžvilgiu. Traktuojame jį kaip bendrą dešiniosios pusės laimėjimą, nesvarbu, kiek kas gavo vietų ar procentų. Tai mums padės atsispirti jau prasidėjusiems mėginimams skaldyti ir kiršinti... Dar kartą noriu pasidžiaugti galimybė daugiau ką dirbti Lietuvoje... Kai pajutome, kad rinkėjai apsisprendė ir daro įtaką, sulaukėme rezultatų. Tai padrašinantis, bet drauge ir labai įpareigojantis momentas.

To nepamirškime. Čia nėra pergalė Mus sveikina su pergalė, o čia tik yra atsivérusi pergalės galimybė. Ir jos prarasti negalima".

Edmundas SIMANAITIS

Trumpai apie įvykius

■ Grupė Lietuvos visuomenės veikėjų kreipėsi į Lietuvos žmones su pareiškimu, kuriamės rašoma kad, "norėdami vaduotis iš moralinės krizės, turėtume suprasti, jog tai nelaisvės dešimtmečių padarinys. Totalitarinė valdžia skurdino ir slopino asmenybę, laisvus piliečius siekė paversti paklusniais vergais... Sovietmečio nusikaltimai iki šiol neįvardyti, teisiškai ir morališkai neįvertinti... Turime jaus-

ti atsakomybę už esamą padėtį, už tautos ir valstybės likimą. Visuomenės balsas tegul garsiau skamba, ypač dėl valstybės politikos aiškumo ir apibrėžtumo". Kovo 21d. dokumentą pasiraše kompozitorius O.Balakauskas, prof. V.Kubilius, prof. B.Kuzmickas, prof. V.Landsbergis, akademikas Z.Zinkevičius ir kt.

■ Kovo 17d. Ukrainos prezidentas paskelbė negaliojančia Krymo autonominės respublikos konstituciją. Sevastopolis perimtas tiesioginėn. Ukrainos priklausomybėn. Didžioji dalis dabartinių Krymo gyventojų kolonistai rusai- siekia susijungti su Rusija. Dėl to rungiasi Maskva ir Kijevas. Niekada arba beveik niekada

neužsimenama apie senosius pusiasalių gyventojus- Krymo totorius, totališkai ištremtus iš tévynės, vykdant tuo metinės Sovietų Sajungos genocido politiką. Apie totorių teises į žemę ir turtą neužsimenama net puse lūpų. O juk iki trėmimo ir žudynių buvo totorių Krymo ASSR. Buvusios Sovietijos teritorijoje demokratijos samprata kita, negu Vakaruose.

1995m. balandis

TREMINTINYS

Nr. 13 (154)

2

Kovo 25d. Kauno rinktinės šauliai, birutietės, LPKTS ir Tėvynės Sajungos atstovai 90-ies metų jubiliejaus proga pasveikino 39-ojoje rinkimų į savivaldybę apylinkėje balsavusią 1941m. tremtinę Oną Plechavičienę ir palinkėjo jai sulaukti tokios Lietuvos, kokią kūrė gen. P.Plechavičius, jos vyro a.a. Medardo brolis.

Iš už jūrų į Kauną sugrįžusią gen. Povilo Plechavičiaus seserį Eleną Plechavičiūtę- Legeckienę, balsavusią 44-ojoje rinkimų apylinkėje, taip pat pagerbė kauniečiai, linkédami ilgiausią laimingų metų.

Algirdo KAIRIO nuotraukos

Rinkimams buvo pasirengta

LPKTS rajonų skyriai savivaldybių deputatų rinkimuose pasirodė darštūs ir mokantys pasirinkti bendraminčius. Tai liudija ir rinkimų rezultatai.

Skyrių pirmininkai kovo 18d., suvažiavę į savo konferenciją Kaune, labai konkretiai aptarė, kaip skyriams sekasi dalyvauti rinkimų kampanijoje, kokie jų santykiai su kitų organizacijų kandidatais. Gerai rinki-

mų klausimais informaciją teikė nuolatos LPKTS būstinėje būdinti Albina Andriukaitienė. Be kita ko, ji surinko ir "Tremtinii" parengė savivaldybių LPKTS kandidatų sąrašus. Daug dirbo ir rajonuose atsakingi skyrių žmonės.

Konferencija, apsvarčiusi tarptautinę Lietuvos politiką, priėmė dvi rezoliucijas.

REZOLUCIJOS

Ne pergalė, o okupacijos tasa

Sajungininkų didelėmis aukomis 1945m. pasiekta pergalė prieš fašistinę Vokietiją daugeliui Rytų Europos valstybių buvo tik naujos okupacijos pradžia.

Lietuva patyrė didžiausius dvasinius materialinius smūgius, atvirą tautos genocidą: šimtai tūkstančių atsidūre kaledjimuose, tremtyje, pasmerkta mirčiai. Visa tai paskatino geriausius Lietuvos sūnus ginklu kovoti prieš grįžusius raudonuoju paveržėjus.

Todėl kategoriskai pasakome prieš Lietuvos prezidento dalyvavimą pergalės minėjime Maskvoje ir Londono. Tai reikštų pritarimą raudonojo okupanto veiksmams Baltijos šalyse - tremtims, žudynėmis, Sausio 13-osios aukų išdavimą.

Be to, įvertinus kruviną karą Čečenijoje, toks Lietuvos ir kitų Baltijos šalių vadovų dalyvavimas visuomenės būtų suprastas kaip čečenų genocido pateisinimas.

Dėl Čečenijos vaikų

Pasakome prieš Lietuvos Seimo daugumos ir Vyriausybės nuostatai neįsileisti Čečenijos vaikų.

Manome, kad, jeigu yra juos priimančių ir norinčių globoti žmonių, žmogiškumas reikalauja suteikti jems globą.

Prūmta 1995 03 18 LPKTS tarybos ir skyrių pirmininkų konferencijoje, Kaune

Vilniaus politiniai kaliniai ir tremtiniai!

Stiprinkime ir plėskime savo savarankišką politinę organizaciją.

Norinčių patvirtinti savo tolesnį dalyvavimą ir veiklą Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų sąjungos Vilniaus skyriuje laukiame darbo dienomis nuo 14 iki 18 val. buvusiuose KGB rūmuose (Vilnius, Gedimino pr. 40, 153 kab., trečias aukštasis). Ten išsiaiškinsite visus Jums rūpimus klausimus.

LPKTS Vilniaus skyrius taryba

Mieli bendraminčiai!

Taip mes norime kreiptis į rinkėjus, kurių pilietinė mintis ir sąžinė griežtai atstumė asmenybę ardatį abejingumą ir leido daugeliui tikėti, kad stiprėja savarankiška jėga, ginanti savo valstybės šiandieną ir ateitį.

Jūsų balsai lėmė mūsų visų pergalę. Tai pirmasis žingsnis nuo savivalės prie savivaldo. Tačiau tai yra ir pilietinės visuomenės augimo ženklas. Jis liudija, kad sunki valstybės padėtis, išgalint amoralumui, egoizmui ir spekuliatyvumui, iškėlė tūkstančių Lietuvos žmonių tą moralinę šviesą ir ižvalgumą, be kurių nėra nei dvasinės, nei socialinės pažangos.

Tikime, kad tik bendromis geros valios pastangomis įveiksime netvarką ir pasieksime gerovę.

Dékojame visiems bendraminčiams, balsavusiems už dešimtąjį sąrašą. Taip buvo pareikšta pilietinė ir politinė valia, taip ryškėja visuomeninė branda ir dideli idealai.

Dékojame pasakiusiems NE dvasiniam nuopoliui Tėvynėje, taip pat valstybės pamatum griovimui.

Dékojame ir už priminimą, kad pilietinė valia yra viena svarbiausių mūsų valstybė kuriančių galų.

Tėvynės Sajungos (Lietuvos konservatorijų) ir Lietuvos politinių kalinių ir tremtinų koalicija, Kaunas

Savivaldybių deputatais išrinkti mūsų remtieji kandidatai

Alytus

1. Stasys Kizelavičius
2. Irena Sedleckaitė

Alytaus rajonas

1. Mindaugas Keršulis

Druskininkai

1. Vytautas Vaikšnoras

Jonava

1. Kęstutis Vabulas
2. Vytautas Kneižys

Jurbarkas

1. Aldona Vilkelienė
2. Antanas Kasiulis

Kaunas

1. Arimantas Dragūnevičius
2. Vincē Valdevutė Margevičienė

Kauno rajonas

1. Vytautas Andriuškevičius
2. Donatas Jankauskas

Klaipėda

1. Aloyzas Martinavičius

Kretinga

1. Antanas Švitra
2. Vilhelmina Daugėlienė

Kupiškis

1. Vytautas Mockus
2. Dalia Dyrienė

Kuršėnai

1. Jonas Vaišnoras
2. Rimantas Fabijonavičius

Lazdijai

1. Zigmantas Kukučionis
2. Leonora Patašienė

Marijampolė

1. Vytautas Raibikis

Marijampolės rajonas

1. Juozas Mikalonis
2. Ilona Aleksienė

Panevėžys

1. Romualdas Paplauskas

Panevėžio rajonas

1. Vytautas Šeštokas
2. Marija Povilonienė

Radviliškis

1. Antanas Stančikas
2. Vytautas Simelis

Raseiniai

1. Alfonsas Maciukevičius
2. Jonas Jakaitis

Skuodas

1. Juozas Salčius
2. Stasys Valančauskas

Šakiai

1. Vilhelmas Haasė

Šiauliai

1. Stanislovas Vaitiekūnas

Šilutė

1. Ipolitas Vasiliauskas

Tauragė

1. Viktoras Švedas

Ukmergė

1. Vytautas Grusauskas

Varėna

1. Aleksandras Gražys

Viilkaviškis

1. Vytautas Kazilionis

Zarasai

1. Kęstutis Dambrava
2. Milda Aldonienė

(Parengtiniai duomenys)

66m. Vidurinis

49m. Aukštasis, ekonomistė

38m. Spec.vid.apželdintojas

63m. Aukštasis, pedagogas

58m. Aukštasis, gydytojas

70m. Spec.vid.inžinerius

51m. Aukštasis, ekonomistė

70m. Aukštasis, pedagogas

1. Arimantas Dragūnevičius 60m.

2. Vincē Valdevutė Margevičienė 46m.

3. Andriejus Dručkus 67m.

4. Rimvydas Toliusis 38m.

5. Vytautas Bičiūnas 35m.

6. Kristina Gaidukaitė 43m.

1. Arimantas Dragūnevičius 60m.

2. Vincē Valdevutė Margevičienė 46m.

3. Andriejus Dručkus 67m.

4. Rimvydas Toliusis 38m.

5. Vytautas Bičiūnas 35m.

6. Kristina Gaidukaitė 43m.

1. Arimantas Dragūnevičius 60m.

2. Vincē Valdevutė Margevičienė 46m.

3. Andriejus Dručkus 67m.

4. Rimvydas Toliusis 38m.

5. Vytautas Bičiūnas 35m.

6. Kristina Gaidukaitė 43m.

1. Arimantas Dragūnevičius 60m.

2. Vincē Valdevutė Margevičienė 46m.

3. Andriejus Dručkus 67m.

4. Rimvydas Toliusis 38m.

5. Vytautas Bičiūnas 35m.

6. Kristina Gaidukaitė 43m.

1. Arimantas Dragūnevičius 60m.

2. Vincē Valdevutė Margevičienė 46m.

3. Andriejus Dručkus 67m.

4. Rimvydas Toliusis 38m.

5. Vytautas Bičiūnas 35m.

6. Kristina Gaidukaitė 43m.

1. Arimantas Dragūnevičius 60m.

2. Vincē Valdevutė Margevičienė 46m.

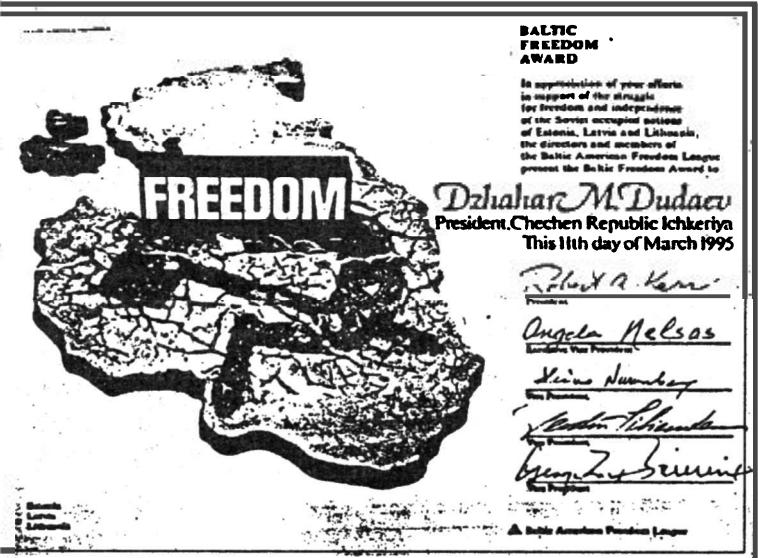
</div

IŠ SEIMO IR VYRIAUSYBĖS RŪMU

Parengė Edmundas SIMANAITIS

Laisvės žymuo Čečėnijos prezentui Dž.Dudajevui

Nuo 1984 metų Baltijos valstybių kovoje dėl nepriklausomybės Baltų laisvės lyga paskyrė pirmąjį Laisvės žymenį (Freedom Awards).

"Lietuvos katalikų bažnyčios kronika" ir jos sumaniems ir drąsiems konspiratoriams. Kronikos leidėjams 1985 metais šis apdovanojimas

buvo paskirtas vyskupui Julijonui Steponaviciui. Vėliau ši žymenį gavo Latvijos, Estijos, Lietuvos kovotojai. O 1994 metais jis paskirtas didvyriškos čečėnų tautos sūnui, šalies prezentui Džocharui Dudaevui. Šio apdovanojimo priimti negalėjo jis vadovavo kovai su įsibrovėliais Čečeni joje.

Prezidentas Dž.Dudaivas apdovanojimo priimti negalėjo jis vadovavo kovai su įsibrovėliais Čečeni joje.

Gegužės 8-oji-

Lietuvai ne išvadavimo šventė!

Tėvynės Sąjungos (Lietuvos konservatoriu) pirmininkas prof. Vytautas Landsbergis kovo 27d. spaudos konferencijoje paskelbė pareiškimą dėl Antrojo pasaulinio karo aukų minėjimo. Jame rašoma, kad "Latvijos Seimas trijų balsų persvara nutarė minėti Antrojo pasaulinio karo aukų dieną. Data parinkta gegužės 8-ąją. Mes minime Lietuvos aukų dieną birželio 14-ąją ir dar turime atskirą žydų holokausto aukų paminėjimą. Vakarų europiečiai gegužės 8-ąją traktuos kaip karo Europoje pabaiga, nes visas Antrasis pasaulinis karas (ir Azi je) dar nebuvo baigtas. Laisvę atgavusios šalys minės išsvadavimą. Deja, Lietuvalai tai nebuvu karo pabaiga, nei išvadavimas.

Kovo 15d. Ekonomikos ministras A.Vasiliauskas ir Seimo Ekonomikos komiteto narys V.Buinevičius kalbėjo apie smulkaus ir vidutinio verslo (SVV) perspektyvas Lietuvoje. Ministras pripažino, kad iki šiol Vyriausybė neturėjo SVV plėtros programos, nors pasaulinė praktika rodo, kad didžiausią įnašą ekonomikoje duoda ne stambaus verslo, o būtent SVV įmonės. Dar ši mėnesi Vyriausybė numato įsteigti SVV plėtros agentūrą ir SVV rėmimo fondą. Daabar veikiančio mažųjų įmonių įstatymo nepakanka, todėl ministerijos iniciatyva, pasitelkus ekspertus baigiamas rengti SVV įstatymas. Iki metų pabaigos planuoja užbaigtį šeimyninio verslo programą, taip pat invalidų verslo, komercinio kodekso projektus. SVV

Dalyvauti tuometinių Lietuvos okupantų ir baudėjų- egzekutorių bei trėmėjų paroduose, kaip ir Lietuvoje dar nesenai siautėjusių, o daabar Čečėnijoje dar baistau velkiančių specnazų ir omonų paroduose, būtų neigarbinga.

Jeigu kokios nors didelės šalies prezentas nutaria palaiminti savo dalyvavimui keliu dešimčių tūkstančių civilių čečėnų, rusų, ingušų žudynes, net nepareikalaudamas tų žudynių nutrauktį, tai yra jo ir jo paties prestižo reikalas. Bet ne kiekvienu pavyzdžiu reikia sekti. Vargu ar kuris Vakarų prezidentas keliautų šventiško vizito į šalį, kuri tebelaiko okupavusi jo paties šalies ambasadas- užgrobtą suvereną teritoriją."

Visuomenės informavimo priemonės paskelbė JAV prezidento B.Klintono sutikimą dalyvauti vadina įtame pergalės parade Maskvoje. Trys Seimo nariai- prof. V.Landsbergis, P.Tupikas ir A.Endriukaitis- dar kovo 23d. kreipėsi į Švedijos karalystės ambasadorių Lietuvoje p.Stellan Ottosson, atkreipdami dėmesį į tai, kad prezidento B.Klintono dalyvavimą iškilmėse daug kas vertins ne tik kaip "žudynių palaiminimą", bet ir tai, kad atveriamas "kelias smurtui Ukrainoje (Kryme), Moldovoje, ir panaši grėsmė artės prie Baltijos krantų. Smurtą reikėtų sustabdyti kuo anksčiau ir kuo toliau nuo Baltijos. Mes tikimės čia Švedijos Karalystės supratimo".

Valdžia prakalbo
ir apie smulkujį verslą

įstatymas įteisintų mokesčių ir kreditavimo lengvatas, pavyzdžiu, smulkaus verslo įmonėms mokesčių lengvatos bus teikiamos net penkerius metus. Pirmisiais mokesčiai apskritai nebus imamas, antraisiais- sumažintas 75 proc., o kitais trejais- bus imama tik po pusę mokesčio sumos. SVV komerciniai bankai kredituoti nenori. Per didelę riziką: 60 procentų nesugrįžta. Ministro nuomone, iš šių metų besikuriančio verslo įmonių gali teislikti vos 5-6 procentai. Ministras buvo paklaustas, gal Vyriausybė iki šiol nerėmė SVV todėl, kad dar nebuvu "pričvatuotas" valstybės turtas, o tik šiam

procesui einant į pabaigą pradėta rūpintis SVV. Atsakyta, kad abu procesai turėtų vykti lygiagrečiai, bet vyksta konkurencija ir procesus riboja valstybės iždo išgalės. Seimo narys V.Buinevičius teigė, kad jau baigama formuoti rinkos ekonominė atitinkanti mokesčių sistema. Mokesčių rinkimui organizuoti ir gerinti pasinaudota užsienio specialistų parama, kompiuterizuojamos muitinės ir mokesčių inspekcijos, griežtinamos priemonės nesąžiningiems ūkio subjektams: apriboti atsiskaitymai grynais pinigais, įvedami kasos aparatai. Dėl to gerokai padidėjo įplaukos į valstybės iždą.

Raseinių "Garso" klubo reklamėje "Tremtinio" laidoje, skirtoje rinkimų į savivaldybę agitacijai, pirmininko buvo pas kelbta "Garso" klubo 1989-1995m. veiklos apžvalga. Čia saakiniai: "1992m. kovas. Raseiniuose išaiškinta anoniminė politinių kalinių grupė (i kurią įėjo J.Saurasa, E.Ennuksas, V.Endriukaitis ir kt.), apgaulės būdu įkūrusi Politinių kal-

Baltesni netapo

nių sajungos Raseinių skyrių", kaip mums pranešė šios sajungos pirmininkas, Seimo narys A.Stasiškis- neatitinka tikrovės. Atsiprašome LPKS Raseinių skyriaus ir asmeniškai apžvalgoje paminėtų žmonių. Manytume, kad savo santykius abiejų Sajungų Raseinių skyrių pirmininkai A.Vizbaras ir V.Endriukaitis turėtų išsiaiškinti be "Tremtinio" ar teismo tribūnos.

Redakcijos inf.

Trumpai apie
ivykius

■ Baltarusijos prezentas A.Lukašenka "pažadėjo surengti referendumą dėl Baltarusijos valstybės simbolikos ir valstybinės kalbos. Numatomi šie pakeitimai: vietoj Vyčio- kūjis ir pjautuvas, vietoj baltos- raudonos- baltos vėliavos- senoji raudona- žalia Baltarusijos SSR vėliava. Rusų kalba- antroji valstybinė kalba, lygiomis teisėmis su oficialiaja baltarusių", praneša "Lietuvos aidas" kovo 28d. Nr.60.

Stipri trauka atgalios į "socializmą", bet kaip tai atsilieps Lietuvos ir Baltarusijos santykiams?

■ Kovo 31d. pradėjo galioti įstatymas "Dėl LR Seimo kontrolierų įstaigos statuto patvirtinimo". Šioje įstaigoje dirbs: vadovas A.Kaminskas ir kontrolerai A.Jankauskas, J.Jasaitis, S.Stažys, N.Sidagienė. Jie tirs piliečių skundus dėl valstybės pareigūnų ir savivaldybių valdininkų piktnaudžiavimo ir biurokratizmo. Numatytą, kad du kontrolerai tirs savivaldybių pareigūnų veiklą, kiti du valstybės įstaigų tarnautojų, o vienas-jėgos struktūrų pareigūnų veiklą.

■ Kovo 27d. TS(LK) pirmininkas prof. V.Landsbergis padarė pareiškimą apie savivaldybių tarybų rinkimų politinius rezultatus: "Įvykę rinkimai į savivaldybes pirmiausiai rodo pagrindinį rezultatą- nepasitikėjimą valdančiosios LDD partijos vykdoma korupcijos ir žmonių skurdinimo politika. Šią politiką būtina keisti. Valdančioji partija ir Prezidentas turi atsakyti į esminį Lietuvos artimiausios ateities klausimą: ar jie pasiryžę atsisakyti gamybos smukdymo ir užkirsti kelią nusikalstamumui, kuris jau prasiskverbė į pačias valdžios struktūras?"

■ Dar vasario 23d. Vyriausybė priėmė nutarimą, kuriuo Ministriui Pirminkui suteikta teisė tvirtinti, kokio dydžio premijas mokėti Aukščiausiojo Teismo pirmininkui, Generaliniam prokuratorui, Valstybės kontrolieriui. Teisingumo ministras nuspres, kokiomis sumomis pamaloninti apeliacinio, apygardų, apylinkių ir ūkinio teismo pirmininkus ir teisėjus. Seimo konservatoriai mano, kad štai bus atlyginama už Vyriausybėi palaikius sprendimus, todėl kreipsis į Konstitucinį Teismą, kuris turėtų pasverti materialinio teisėjų skatinimo naudą ir žalą.

■ Prof. Vytauto Landsbergio fondas įkurtas 1991m. lapkričio mėn. tuo metinės Aukščiausiosios Tarybos pritarimu, po to, kai prof. V.Landsbergui buvo įteikta norvegų tautos Taikos premija- beveik trys milijonai kronų. Fondas dirba dviem kryptimis- rengia vaikų gydymo, reabilitavimo, vaikų invalidų integravimo ir jaunųjų talentų ugdomo programas.

Per trejetą metų vaikų invalidų programoms išleista apie 200 tūkstančių JAV dolerių. Nupirkta ortopedinė ir kompiuterinė įrangą Druskininkų vaikų sanatoriui "Saulutė", preparatas hemofilios gydymui, įrangą Vilniaus universitetinės vaikų ligoninės chirurgijos klinikai ir kt. Fondas vaisingai bendraburiaja su Maltos ordinu. Muzikos akademijoje vykusio konkursu nugaletojai studentai buvo apdovanoti pirmosiomis Vytauto Landsbergio fondo premijomis.

1995m. balandis

TREMINTINYS

Nr. 13 (154)

4

Kovo 10d. M. Mažvydo bibliotekoje atidaryta paroda, skirta Lietuvos nacionalinių premijų laureatams, tačiau iš ši renginė ne visi laureatai galėjo atėti. Kaip žinoma, už koplyčią Rainių kankiniams buvo apdovanojoti architektas A. Žebrauskas, skulptorius R. Midvikis, vitražistas A. Dovydėnas ir tapytojas A. Kmieliauskas. Laureatu tapo ir pagarsėjęs lietuvių iščivijos poetas K. Bradūnas. Ši vardą pelnė ir dailėtyrininkas Vladas Drėma už unikalų veikala "Dingęs Vilnius".

Negausų laureatų būrelį ir svečius pasveikino kultūros ministras J. Nekrošius. Jis įteikė bibliotekos direktoriui "Krokuvos miesto kodeksą". Tai didelio formato unikalus faksimilinis leidinys, pasak ministro, "prieš dešimtį metų

knygų rinkoje kainavęs 950 JAV dolerių". Dar ministras ir bibliotekos direktorius tebeilaikė perduodamą knygą rankose, kai prie jų prišoko Seimo narys M. Čobotas, čiupo inkunabulą, išrovė jį iš futliaro ir pareiškė, kad tai lenkų tautos dovana Lietuvai. Po to knygą grąžino bibliotekos šeimininkui.

Paprašiau ši įvykį pakomentuoti ten buvusį Seimo narį R. Ozolą. "Tai buvo padaryta ne vietoje ir ne laiku. O pono M. Čoboto akivaizdžiai tikslinges inkuna-

Seimo narys M. Čobotas "dovanoja" vertingąją knygą

Visa tai turėjo būti sustabdyta, bet ne aš tai turėjau padaryti, o atsakingi už tvarą šlojė vietoje pareigūnai", -

ir yra tremtiniai. Tai neišvengiamai juos sieja su Sibiro tremtiniais. Jo poezijoje atsispindi ne tik begalinė nostalgija, bet ir skriaudė. Tėvynė jie paliko pa-

tys, bet ne savo noru, o sibi- riečius išvežė. Ypač ši skriau- da, tėvynės nostalgija ir tremčių ryšys jaučiamas

Bradūno ir Brazdžionio poezijoje". "Šiandien, deklamuodami Bradūno eileraščius, pasakėte, kad poetas jau sugrįžo į Lietuvą visam laikui.

Kaip jis jaučiasi tėvynėje?" "Man sunku kalbėti už Bradūną, bet kiek pajautau bendraudamas su juo, jis džiaugiasi, kad jau bene trejeta metų yra vilnietis. Jis gyvena Vilniuje, Didžiojoje gatvėje, o namų Čikagoje jau nebėturi. Žiemai jis išvažia va į Vašingtoną pas savo sūnum, kuris dirba "Amerikos balso" redakcijoje. Bradūnas jau vilnietis, o ne amerikonas", - nusijuokė aktorius.

Paulius DEMIKIS

E. SIMANAIČIO nuotraukos

Mitaujios knygos

"Gen. Povilas Plechavičius"

Tai istorinė 1978m. Bruklinė "Kario" žurnalo redakcijos išleista knyga, kuria pakartotinai fotoleidimu (3000 tiražu) išleido LPKTS.

1918m. caro sargyba už jo galvą skyre didžiules aukšinių rusiškų rublių sumas, bet tarp žemaičių neatsirado išdavikų. Jų žemaičiai vadino savo valdovu. Daug įdomių žinių, kaip gen. Povilas Plechavičius vokiečių okupacijos metais kūrė Vietinę rinktinę, vadinančią "plechavičukais", ir koks jos likimas.

KGB visokiais būdais stengėsi sučiupti generolą, apsigrenusį Vakarų Vokietijoje - pabėgelių stovykloje - ir parsigabenčių į Sovietų sąjungą, kaip kad pasielgė su gen. P. Kubiliūnu.

O 1952m. lapkričio 23d. gen. P. Plechavičius pasakyta kalbatai tarsi į testamentą Lietuvai. Lietuvos kariuomenės atkūrimo misijime jis priminė, kad: "Kiekviena tauta turi teisę pati save valdyti" ir "kol pasaulyje viešpataują vergija, negali būti taikos".

Patriotiskumą gen. P. Plechavičius įrodė didžiausias darbas.

Natalija PUPEIKIENĖ

Nacionalinės premijos laureatai M. Mažvydo bibliotekoje. Viduryje - L. Noreika ir S. Geda

Lietuviškas ar lenkiškas akibrokštas laureatams?

bulo paémimas iš ministro ir bibliotekos direktoriaus rankų ir jo pristatymas kaip lenktautos dovanos, paverté visą susitikimo su nacionalinės premijos laureatą į šventę lenktų knygų šventę.

pasakė ponas R. Ozolas. "Bet pats inkunabulo perdavimas M. Mažvydo bibliotekai nerā peiktinas, ar ne?" - "Tai labai gerai, nes jo vieta - čia." Matyt, kultūros ministras nerado tinkamesnės progos įteikti dovaną bibliotekai. Pakalbinau, bet jau kita tema, laureatą, žinomą aktorių ir skaitovą Laimoną Noreiką: "Jūs dažnai skaitote nacionalinės premijos laureato poeto Kazio Bradūno lyriką. Ar jaučiate jo tremties motyvo sąsajas su Sibiro tremtimi?" - "Keistas dalykas, jie, iščiavai, jaučiasi esą

Atviro diskusijos apie LDDP vykdomą vienpartinę užsienio politiką Lietuvos Respublikos Seime opozicija reikalavo jau 1994m. pabaigoje. Ji pagaliau įvyko kovo pabaigoje. Seimo salėje nebuvó né vieno Užsienio reikalų ministerijos atstovo nei Prezidento, kurių svarbiausias uždavinys - tą politiką vykdinti. Seimo narių nuomonė jų nedomina. Politinių kalinių ir tremtinų Laisvės frakcijos vardu apie dabartinę užsienio politiką kalbėjo šiu eilučių autorius.

Laisvos tautos, neprilausomos valstybės sprendimai ir politika turi būti laisva. Jei LDDP vyriausybė aiškiai nepasako savo nuomonės (dairosi, varžosi, bijo), tai ji nelaisva, nuo kažko prikluso, vis bijo, "kad Rusija nesupykta, o Vakarai pagirtų". Tokia yra dabartinė LDDP vyriausybės nuomonė apie Rusijos agresiją Čečėnijoje, Rusijos karinį tranzitą į Karaliaučių, dėl įstojimo į NATO ir kt. Su tokia nuomone niekas nesiskaito, tikisi paveikti, pakeisti savo naudai. Nesavarankiška nuomonė Europos tautų bendrijoje nevertinama dar ir dėl to, kad nepraturtina nuomonių spektrą, nedidina sprendimų pasirinkimo galimybių.

Praėjusių metų Lietuvos užsienio politikos negalima vertinti teigiamai. Kaip ir buvo galima tikėtis, prie savarankiškumo nepratusi valdančioji partija, "Vakarų fronte" Lietuvos saugumo siekių aiškiai neišdėstė. Dvilypė politika leido Vakarų politikams suabejoti, kurlink Lietuvą iš tikro nori eiti ar Briuselio link, ar Maskvos link?

Rytų politika buvo pavojingai prasta. Jeigu laikytume, kad staigus kūlvirstis su Rusijos karinio tranzito "vokiškuoju" variantu įvyko, o kartu ir "palankiausios prekybos", ir "teisinės pagalbos" sutartys su Rusija įsigaliojo jau 1995 metais, tai praėjusių metų "Rytų fronte" taip pat nebuvo "nieko naujo". Gal iš tikro iš Rytų pūsės geriausia naujiena - tai jokios naujienos.

Daugelio valdžios vyru žinėta į Rusiją, Baltarusiją, Ukrainą, Kazachstaną, net į Kiniją ir Korėją. Daug daryta nuolaidų visiems kaimynams. Pasirašyta keletas politiškai pavojingų sutarčių, tikintis ekonominės naudos. Bet jokių rezultatų. Tos sutartys neveikia. Viską blo-

kuoja Rusijos politiniai interesai dėl jos karinio buvimo Lietuvoje. Ar "vokiškas" tranzitas ši klausimą jau išsprendė? Ar tai tik pirmas žingsnis į pragaištinių nuolaidų seriją?

Susitarimo dėl sienos su Baltarusija ir sutarties su Lenkija politiškai teigiamai mes nevertiname, nes jos pasiektos Lietuvai darant daug ir nepagrįstai didesnių nuolaidų (o ne kompromisų). Trauktis, užleisti, atduoti pozicijas - daug proto ir valios nereikia.

Nors Karaliaučiaus kraštas va- karuose, bet jis (tikime, kad laikinai) priskirtinas Rytų politikai. Labai norėtume, kad Lietuvos Vyriausybės vadovai ir atstovai, priešingai Lietuvos interesams, nuolat nekartotų apie jo juridinę prilausomybę Rusijai (nebent yra nauji "slapti protokolai"), nes tai yra Lietuvai (ir Europai) nenaudinga netiesa.

Vakarų politikos pasiekimas yra laisvos prekybos su ES sutartis. Ta politika šiaisiai metais turi būti daug aktyvesnė. Lietuva turi tapti asocijuota ES na-

re, turi būti pasirašyta GATT (arba Pasaulinės prekybos organizacijos) sutartis.

Reikia visų politinių partijų bendru sutarimu baigti rengti Nacionalinio saugumo konцепciją. Užsienio politika taip pat turi būti nacionalinė, išreiškianti nacionalinius interesus, o ne vienos partijos politika. Vyriausybė turi atsisakyti "mažos valstybės" sindromo. Tas "mažumas" yra proporcings neveiklumui tarptautinėje politikoje. Europoje esame vidutinė, o ne maža valstybė.

Mūsų siūlymai dėl prioritetų yra tokie:

1) greitesnė integracija į Europos struktūras, pirmenybę atiduodant NATO. Aktyvus bendradarbiavimas su Šiaurės šalimis ekonominės, kultūros, ekologijos, gynybos, įstatymų leidimo srityse;

2) tarp Baltijos šalių - glaudesnis ekonominis bendradarbiavimas, sienų perėjimų ir muitų liberalizavimas, gynybių sistemų integravimas iki apibrėžtų ribų;

3) platūs ekonominiai ryšiai ir bendradarbiavimas gynybos srityje su Vysehrado šalimis; būtina aktyviai išnaudoti sutarčių su Lenkija geriasias ekonominės puses, kad bent kiek būtų atsvertas jų politinis pavojingumas;

4) sienų su NVS apsaugos ir kontrolės stiprinimas, karinio tranzito mažinimas ir jo kontrolės griežtinimas; Karaliaučiaus krašto demilitarizavimo, jo savarankiškumo stiprinimo ir teisinio statuto internaciona- lizavimo siekimas; ekonominų ryšių su Ukraina stiprinimas;

5) okupacijos padarytos žalos atlyginimo reikalavimai, Rusijos pasisavintų gyventojų ir įmonių indelių gražinimas, iš Lietuvos išvežtų kultūros vertbių gražinimas.

P. Gylys teisinosi, kad Lietuva neéra nacionalinės užsienio politikos todėl, kad partijos nesutaria. O mums atrodo, kad nacionalinė politika turi atspindeti nacionalinius interesus, o ne partijų sutarimą. Be to, partijos ir sutaria. Dažnai pasirašomi net 7 Seime atstovaujamų partijų bendri pareiškimai. Tik LDDP parašo tuose pareiškumuose nebūna. Tai kas su kuo nesutaria?

Povilas JAKUČIONIS

Piliečių rengimas teritorinei gynybai

Siekiant išsaugoti atgautą nepriklausomybę, labai svarbu, kad kariuomenė taptu veiksmingu politikos ir diplomatijos papildymu. Be to, gynybai labai atsakingai turi būti rengiamai ir visuomenė. Kai visuomenė gerai parengta gynybai, tai ir diplomatijos veikla efektyvesnė. Tačiau vien diplomatija, be kariuomenės, taip pat neparengus gynybai visuomenės, negalima garantuoti, kad kraštas bus apsaugotas nuo politinių netikėtumų.

Šiandieninis visuomenės, ypač švietimo sistemos atsakinių darbuotojų požiūris į Lietuvos kariuomenę dažniausiai yra neigiamas. Televizija, radijas, dauguma stambių laikraščių vis dar propaguoja negatyvų požiūrį į Lietuvos kariuomenę, savanorius, pasieniečius ir kitas karines struktūras. Ta valstybė stipri, kurios piliečiai yra susiklausę ir sudaro vieningą tautą, pasiryžusią pasiaukojant į šalies nepriklausomybę. Daabar dažnai tvirto pilielinio požiūrio neišsiugdės inteligentas, paveiktas minėtos negatyvios propagandos, jaučia neapykantą krašto gynybos struktūroms. Rengiant valstybę gynybai, turėti glaudžiai sąveikauti šeima, mokykla, visuomeninės organi-

zacijos, įmonės, valdžios institucijos, išskaitant ir savivaldybes. Šeima laikytina pirmaja grandimi rengiantis krašto gynybai. Šeimoje vaikai turėtų būti auklėjami patriotine dvasia, neslopinant igimto kario instinkto. Šeima turi būti psichologiskai pasirengusi sutikti karo aplinkybes ir mokėti atitinkamai elgtis karo metu. Šeima turi žinoti, kaip karo metu tvarkyti savo namų ūki, ypač kai vienas ar net keli šeimos nariai gali būti pašaukti į kariuomenę. Labiausiai rūpintis reikėtų ne turtu, o daugiau pasitiketi savo rankomis, sugebėjimais ir išmintimi. Mažos šeimos, likusios be vyro, turėtų kooperuoti ir bendrai spręsti iškilusius reikalus. Cia svarbus vaidmuo tenka moterų organizacijoms.

Rengiant visuomenę krašto gynybai, šeimos ir mokyklos vaidmuo yra daug svarbesnis, negu specialaus karinio rengimo aparato. Šeimos ir mokyklos išugdytas požiūris į karšto gynybą suformuoja ir bendrą tautos požiūrį. Jeigu mokytojai skiepys savo mokiniams pacifistines idėjas ir neaiškins, kodėl reikia kvalifikuotai rengtis krašto gynybai, tai ir specialios karinio rengimo įstaigos neduos norimo efekto. Vidurinėje mo-

kykloje karinis rengimas turi vykti nuo pirmųjų metų. Pirmaisiais metais tuo turėtų užsiimti klasės auklėtojas. Aukštėnėse klasėse karinį rengimą turėtų dėstyti šiam tikslui parengti dėstytojai. Reikia iš pagrindų keisti švietimo sistemos vadovų nuomonę, kad Lietuva turėtų būti pacifistinė šalis ir karinis moksleivių bei studentų rengimas nėra pagrindinis mokyklų uždavinys. Be to, pedagoginiuose universitetuose nerengiami pradinio karinio mokymo specialistai, net tokios disciplinos nėra. Tai kenkia Lietuvos valstybingumui.

Aukštėniosiose mokyklose, priklausomai nuo jų specifikos, karinį rengimą pagal tos mokyklos sudarytą programą turėtų dėstyti parengtas šios disciplinos dėstytojas.

I aukštasių mokyklas turėtų ateiti jaunimas, jau išėjęs karinio rengimo kursą mokyklose arba aukštėnėse mokyklose. Atsižvelgiant į poreikį, aukštėnų mokyklų ir universitetų absolventai per tam tikrą laiką pagal specialią programą turėtų išeiti atsargos karininkų rengimo kursą. Deja, šiandien né viena aukštoji mokykla nesirūpi na valstybės kariniu rengimu. Kaltinti ką nors dėl to sunku, nes

mūsų kariuomenė kūrėsi stokojant karininkų profesionalų. Dabar reikėtų kuo greičiau pradėti studentų karinį mokymą. Kol kas prieinamiausia būtų igvendinti karinį mokymą mokyklose, pasitelkiant Savanoriškąją krašto apsaugos tarnybą ar karinius specialistus tuose miestose, kur yra dislokuoti kariiniai daliniai.

Išskirčiau tris pagrindinius rengimosi gynybai visuomenės vaidmens principus:

Pirma. Valstybė centralizuotai koordinuoja kariuomenės, šeimos, visuomeninių organizacijų, administracinių įstaigų, mokyklų karinio rengimo darbą. Šis darbas vyks sėkmingai tik tada, kai dauguma piliečių nuoširdžiai tam pritars ir jaame dalyvaus.

Antras. Mažos tautos turi teisę ir galimybę laisvos gyventi tik tada, jei visuomenės sąmonėje išnyksta nepasitikėjimas savo valstybės kariniu saugumu.

Trečias. Pirmojo agresijos diena, kai késinamas į šalies nepriklausomybę ir neišdrįsta maža reikštis į agresoriui, dažniausiai yra tautos ateiciai svarbesnė, negu deimtys metų tai- kaus darbo. Tą dieną tautos istorija rašoma krauju. Nereikia

ir neverta bijoti prarasti nepriklausomybę kovoju. Reikia bijoti prarasti laisvę be kovos.

Iš to, kas pasakyta, galima padaryti tokias išvadas:

Pirma. Universitetų, aukštėnų mokyklų rektorai, švietimo ir mokslo ministerija turėtų peržiūrėti mokytojų rengimo programas ir pedagoginiuose universitetuose rengti karinio rengimo mokytojus, taip pat vidurinėse mokyklose jiegti moksleivių karinį patriotinį pilietinį ugdymą.

Antra. Prašyti Krašto apsaugos ministeriją parengti aukštėnosioms ir aukštėniosioms mokykloms karinio rengimo metodinę literatūrą.

Trečia. Karo akademija turėtų įtraukti į mokymo programą teritorinės gynybos kursą, kad akademijos absolventai būtų ne tik būrių ar kuopų vadais, bet galėtų dirbtai karinio rengimo vadovais mokyklose, įmonėse ir organizacijose.

Ketvirta. Vidurinių mokyklų aukštėnėse klasėse, kol nėra universitetuose parengtų specialistų, karinio rengimo dėstytojais reikėtų kvieсти Savanoriškosios krašto apsaugos tarnybos kariškius.

Plk. Itn. Eugenijus JAKIMAVIČIUS

"Tremtinio" Nr.2 buvo išspausdintas komio V. Ložkino straipsnis "Sugrąžinti vardai". Ši numerį nusiunčiau Syktyvare gyvenančiam tremtinui A. Šerėnui. Man atsakydamas jis palietė dvi skaudžias plačiai į šalies visuomenei, mažu mažiausiai mūsų likimo žmonėms, temas. Kas žino, gal ir aukštöji valdžia su sidomės...

"Tremtinio" numerį persiunčiau į Abezė V. Ložkinui. Su juo dažnai kalbamės telefonu. Noriu paaškinti Jums kai kurias aplinkybes. Abezė- tai garsi bu-

vusių lagerių vietovė, glaudžiai susijusi su Lietuvos tragedija. Daug lietuvių nuo 1941 metų liko gulėti Abezės žemėje. Abezės kapinės unikalios: išliko kauburėliai, duobės ir labai daug kuolelių su kapų numeriais. Tai turbūt vienintelės taip gerai išsilaikiusios kapinės Rusijoje. V. Ložkinas paprastas komių žmogus, dirba kūriku katilinėje, turi penkių žmonių šeimą. Niekas iš jo giminių represuotas nebuvo, o tėvas netgi dirbo Vorkutos lageriuose prižiūrėtoju. Tai švarios sąžinės žmogus, romantikas ir galbūt mistikas. Visi kapinių tvarkymo ir priežiūros sunkumai gulė ant jo pečių. O darbo daug. Reikia iškirsti krūmus, pastatyti tiltelius, impregnuoti kuolelius su numeriais, nes jie laikui bėgant supus. Ložkinas išteigė lagerio muziejų. Visą

laisvą laiką ir atostogas jis praleidžia tose kapinėse. Vien tik laiškų kas mėnesį gauja apie penkiasdešimt. I visus atsakyti jis neturi lešą. Visi guria Ložkiną, o materialiai padėti niekas nenori.

Prieš dvejus metus per "Lietuvos aida" kreipiausi į Lietuvos žmones, akcines bendrovės, verslininkus ir t.t., pra-

V. Ložkinas negalės prižiūrėti kapinių ir jos po poros metų išnyks: žvejai sudegins kuolelius, sovchozas dalį kapinių suars. Taigi reikia kreiptis į turtingus Lietuvos žmones. Abezėje iki Antrojo pasaulinio karo buvo apie 200 lietuvių, bet jų kapinės neišliko. Po karo atvežtų kalinų lietuvių žuvo apie trys šimtai, jie

apie kurią Kovo 11-osios minėjime prabilo Č. Juršenas, simboliu?

Algirdas Šerėnas, knygos "Nežinome savo kaltės" (1991m.) autorius, ir dabar nemeta plunksnos. Jis rašo:

"Baigiu rašyti didelę (parašiau tūkstančių mašinraščio puslapių) studiją apie Komijos lagerius ir susidūriau su šiai dviem sunkumais.

Pirma - 1947-1952 metais buvo tiesiamas geležinkelis Čum-Salechard-Kamennyyj Mys-Jermakovo. Gal turite kokių žinių apie ten buvusius lietuvius kalinius? Man atrodo, kad nuotrauka, išspausdinta "Tremtinio" Nr.2, iš tų vietu. Antra- ar turite žinių apie lietuvius, buvusius Poliariniame Urale, Charbej molibdeno kasyklose? Man rodos, kad ten turėjo būti LPKTS tarybos pirmininkas Antanas Lukša. Ar jis ten buvo? Kiek apytikriaai ten buvo lietuvių?"

Taip, gerb. A. Lukša iš tikrujų ten kalėjo 1948 metais. Jis prisimena buvus tik vieną žemaitį. Po nepavykusių pabėgimo kalinių buvo išblašyti po kitus lagerius. Jei kas gali suteikti daugiau žinių, prašytume pranešti "Tremtinio" redakcijai.

Edmundas SIMANAITIS

Trys šimtai kuolelių Abezėje

šydamas padėti išlaikyti memorialines Abezės kapines. Nė vienas žmogus ne padėjo ir neatsiliepė. Man nusibodo ir erzina kartojimai: "Lietuva vargšė, Lietuvėlė neturtinga..." Netiesa! Čia, kai muose, žmonės negauna atlyginimo už penkis šešis mėnesius, o Lietuvosje per lengvuosius automobilius gatvės pereiti negalima.

Tą V. Ložkino laišką aš persiunčiau gerb. Seimo nariui A. Endriukaičiui, kurį gerai pažstu. Prašau kreiptis su juo į susisekimo ministram J. Biržiškį (gen. Juodis J. Biržiškis) ir į Mažeikių naftos pramonininką R. Marcinkevičių, su kurio tévu aš buvau tremtyje ir apie kurį (tévą) aš rašiau savo knygelėje... Gerb. A. Endriukaitis laišką perdaivė "Tremtinui". Nesulaukęs pagalbos,

pakasti minėtose kapinėse. Rusai turėtų daugiausia padėti išlaikyti šias kapines, bet dabar tokie laikai, kad jie nepadėjo, nepadeda ir nepadės, nebent tik gražiai žodžiai."

Tremtinio A. Šerėno žodžiai- kaip botago kirčiai per nuogą sąžinę... Kieno sąžinė- politinio kalnio, tremtinio, žilo partizano, nuskurdinto Lietuvos piliečio, pensininko? Ar saujelės tū staiga pasakiškai pralobusiu iš prichvatizacijos, iš kipšas žino kokiu machinaciju? O absolutiui jų dauguma- iš partinės nomenklatūros, iš tos "partijos", kurios tamsios ir kruvinos veiklos juroje Abezės lagerių kapinynas- tik vienas lašas. Tad ar ne jų, o drauge ir dabartinės Vyriausybės moralinė pareiga pasirūpinti Abezės (ir ne tik Abezės!) kapinėmis kaip atgailos,

Seseriai neleido palaidoti brolio

Vincas Baltrukonis gimė 1922m. Girininkų kaime ūkininkų šeimoje. Tėvai turėjo 15 ha žemės. Vincas, baigęs Girininkų pradinę mokyklą, dirbo ūkyje. Buvo darbštus, draugiškas jaunuolis.

1944m. okupantų kareivai gaudė vyru iš kariuomenė. Sugavo ir Vincą. Vincas pabėgo iš rusų kariuomenės ir įstojo į "Tauro" apygardos partizanų būri, gaudo Kapitono slapyvardį.

1945m. rugpjūčio 29d. rytą Vinco se-

serys Adelė, Bronė ir brolis Vytautas, pamatė, kad atvažiuoja sunkvežimis su ginkluotais stribais ir saugumiečiais, per sodą pabėgo pas kaimynus Blockius ir ten pasislėpė. Tėvas išvežė. I Lietuvą jie sugrįžo tik po 12 metų.

1946m. kovo 25d. partizanai Vincas Baltrukonis, Zanas Kavaliauskas, Zigmas Griekietis, Povilas Pečiulaitis, Antanas Pažera, Ksaveras Gylys ir Juozas Vilimas buvo Gaižėnuose pas Slavinską. Pamate, kad juos apsupo stribai, pasidalijo į 2 grupes ir megino prasiveržti. Penki partizanai laiminėgai pabėgo iš apsupimo, o Vincą nusovė netoli trobos. Žuvo ir Zanas Kavaliauskas.

Vinco ir Zano kūnus

atvežė į Kačerginę, nurengė ir nuogus, bus numetė aikštėje, netoli dabartinės LŽŪA vienos. Drabužius, batus, diržus pasidalijo stribai. Taip numesti lavonai išbuvo 8 dienas.

Vinco sesuo Bronė su trim draugėm atvažiavo pažiūrėti brolio. Vincui buvo peršautas smilkinys ir šonkaulai. Pro šalį ējės rusų kapitonas, pamatės merginas, nusivedė į stribų būstinelę. Ten jas tardė ir, išlaikė visą parą, paleido.

Vinco sesuo Albina atvažiavo pas stribus prašyti pažymos, kad brolis nušautas. Ji manė, kad tokia pažyma padėtų grįžti iš tremties tévams. Ją suėmė ir visą savaitę išlaikė stribų būstinelę. Tardydavo naktimis. Paleidžiant ji papraše viršininko, kad atiduotų brolio palaikus. Bet šis atsakė: "Šunimi buvo, tegul šuni mi ir lieka".

Vėliau partizanus stribai užkasė miške. Po kurio laiko palaikus kažkas iškėlė ir palaidojo. Artimieji ir dabar nežino, kur Vinco kapas.

Kačerginės Tévyne Sajungos moterų klubo rūpesčiu toje vietoje, kur gulėjo išniekinti partizanų palaikai, pastatytas paminklas. 1994m. rugpjūčio 21d.

Vincas Baltrukonis

paminklas buvo iškilmingai pašventintas. Tarp 10 žuvusių už Lietuvos laisvę pavardžių yra ir Vinco Baltrukonio. Paminklą statant daug kas prisidėjo vieni aukomis, kiti darbu. Ypač daug dienų prie jo statybos praleido a.a. Bronius Zigmantas. Dabar čia nuolat dega žvakutės, vainikai puošia didvyrių paminklą.

Leokadija PAŠKŪNIENĖ

Paminklo partizanams pašventinimas Kačerginėje,
Zitos PEČIULIENĖS nuotrauka

1940m. birželyje, sovietams okupavus Lietuvą, mano tėvą ltn. Juozą Kasperavičių kartu su Panėvėžio aviacijos eskadriile iškėlė į Joniškėlių. Lėktuvus uždarė dvaro pastatuose, karininkus - dvaro rūmuose. Vėliau pakeitė uniformą skiriamuosius ženklus rusiškais, iškėlė į Ukmegė.

Artinantis vokiečiams, lakūnams įsakė skristi į Rusiją. Tėvo draugas kapi-

Aviacijos ltn. J. Kasperavičius

tonas Kovas pakilęs savo lėktuvu krito į giuntą žemę. Tėvas su kitais lakūnais nusileido miško aikšteliėje. Miške jau buvo rusų kareiviu.

Jiems stovint miške, pasirodė ir vokiečiai. Pamatė rusiškas karių uniformas, paėmė juos į nelaisvę. Vokietijoje išbuvo aštuonis mėnesius.

Grįžę į Lietuvą, mano tėvas dirbo Suvalčiuje kooperatyvo pirmininku.

Užplūdus rusams antrą kartą, išvažiavome į tėvo téviškę Jurbarke raj., Joniškėlių k.

Keletą kartų buvo paruošti dokumentai

Niekuo nekaltas

tai išvykti į užsienį, bet mano tėvas nenorėjo palikti giminų namų. Jis niekam nieko blogo nebuvo padarės.

Namų ramybę greitai sudrumstė ateiviai iš Rusijos ir vietiniai "liaudies gynėjai" - stribai. Prasidėjo krotos. Vieną ankstų rytą jie atėjo suimti mano tėvo ir jo brolio puskarininkio Antano. Abu išsivežė sakydam, kad į "susirinkimą", o nuvežė į Jurbarko kalėjimą. Ten okupantai jiems siūlė padėti Lietuvos žmones tremti į Sibirą. Tačiau Judo jie netapo.

Po kelių tardymo dienų juos išvežė į Raseinių saugumą. Arkliais pakinkytas vežimas privažiavo Simkaičių mišką. Ant upelio liepto sustojo, liepė išsilipti - eisiaj girdyti arklių. Tėvas su broliu stovėjo atsirémę į turėklus. Pasigirdo šūvis... Kulka pataikė į ranką. Antanas sušuke: "Békim, brolau", leidosi bėgti, bet stribai pasiviję jį nušovė.

Tėvas bėgo tol, kol jis sužeidė. Tuo metu buvo mėšlavėžis. Paėmė iš gyventojų mėšliną vežimą, stribai įvertė į jų dėdė Antaną ir mano tėvą. Sužestą tėvą paguldė į ligoninę Biliūnų dvare, netoli Raseinių. Man buvo penkeri, kai mes su mama slapčia jį ten lankėme.

Vieną naktį partizanai, surišę sargibinius, išvežė apgiusuji mano tėvą į miško bunkerį.

1945m. birželį jį paskyrė jungtinės Kęstučio apygardos vadu. Jo slapyvardis buvo Visvydas.

Mes su mama, teta Elena ir močiute slapstėmės, gavome suklastotus dokumentus, padėjusius išvengti tolimojo Sibiro. Atvykome į Šilalės raj. Mama mo-

Juozas Kasperavičius su šeima

kytojavo Varsėdžių pradinėje mokykloje, kurioje ir gyvenome. Tėvas slapčia mus aplankydavo.

1947m. balandžio 10d. netoli Batakių kaimo jis didvyriškai žuvo - susisprogdino. Kartu su juo ir jaunas partizanas A.Biliūnas-Džiugas. Žuvusiuju kūnus stribai atvežė į Tauragės miesto Subartinės kalėjimo kiemą ir ten užkasė.

Prie šių partizanų ir jų vadų išžudymo daug prisidėjo dabar žinomas išdavikas medicinos mokslo daktaras J. Markulis.

1993 m. Bijotų k. žuvusiems Lietuvos didvyriams pastatytas gražus granito paminklas. Jį pašventino monsinj. A. Svarinskas. Esame dėkingi pulk. Leonui Laurinskui ir jo žmonai Valerijai, paminklo autorui Titui Žymančiui.

Šilutė

Vida TĘDERKIENĖ

Lietuvos Laisvės Kovos sąjūdžio dalyvių žinai

Prašau užpildyti anketas ir su anketa pateikti 2 nuotraukas iki mūsų suvažiavimo.

Inf. tel. 95920 Panevėžyje.

LLKS pirmininkas

J. ČEPONIS

Dingo...

Kai buvau dar mergaičiukė, mane dažnai nusiveždavo į Karaliūnų kaimą pas gimines. Ne kartą teko slėptis pas vištatas, kai name dienojant partizanams, staiga atvažiuodavo "liaudies gynėjai".

Kartą partizanai (tarp jų buvo Barvykas, Dobilas, Žvinas ir kiti, minimi V. Gabužienės straipsnyje "Ką mena Upninkų apylinkės miškai"), atvažiavus stribams, nespėjo pasislipti. Išyko susišaudymas. Susirėmimė žuvo daug stribų. Partizanams pavyko prasiveržti ir pasitraukti į mišką. Žuvo tik vienas jaunas vaikinas. Stribai nusivijo kovotojus, o mes puolėme prie kieme gulinčio Taduko, uždegėme žvakę. Bijome laidoti, nes stribai galėjo sugrįžti. Visi išėjome į namų, palikome tik senutėlę. Kadangi stribai nežinojo, ar buvo dar kas namuose, išsisukome.

Tėvas dirbo Kauno depe garvežio mašinistu ir jam teko vežti tremiamuosius. Girdėjau, kaip grįžęs pasakodavo mama, kad dejonės, ašaros, vaikų šauksmai jam sapnuojasi. Kartą jis pasakė: "Daugiau nevešiu savuojų - tegul mane susaudo". Ir dingo. Naktinis belsdavosi NKVD, ieškojo tėvo. 1947m., kai suėmė mamą, naktį tėvelis parejo pažiūrėti mūsų. Mes, trys vaikai, buvome vieni, nevalgę. Staiga atsilapojo durys ir stribai išsivedė tėvą. Basa bėgau iki stribų būstines verkdama. Tėtė atsisuko, norėdamas mane sudrausti ir gavo šautuvą buožę. Kiekvieną dieną eidavau prie stribų būstinelės ir pro tvoros plyši žiurėdavau į kiemą, tikėdamas pamatyti tėvelį. Daug žmonių sumuštu, užmuštu, mačiau, bet tėvelio ne. 1976-1978m. bandžiau sužinoti apie tėvelį, bet nesėkmėgai.

Irena ŠERŠNIUVIENĖ

Jonava

Garliavos pakelių kryžiai

Garliavoje daug kelių, kelelių, kryžkelių. Nuo seno prie jų žymesnėse vietose (kur įvyko nelaimingas atstikimas arba galėjo įvykti) buvo statomi krikščioniški ženklai-kryžiai. Prieš Antrąjį pasaulinį karą stambiojoje kelių (Alytus- Marijampolė- Vilnius- Kaunas) sankryžoje stovėjo akmeninis (Bekerio šeimos statytas) kryžius. Bet ateistų valdžia vieną dieną atvažiavo su kranu jį nukelti, gal ir sunaikinti. Vietos žmonės (kaip pasakoja A. Levickienė) šoko šaukti, protestuoti. Tašyk raudonieji nusileido- ši kryžių nugabeno (perkelė) į Jonučių kapines. Dabar vieta prie kelio tuščia. Tik kitoje kelio pusėje, mokyklos teritorijoje stovi neseniai pastatytas naujas koplytstulpis su įrašu: "Atgimusios Lietuvos vaikai, saugokite savo tautos Nepriklausomybę. 1990-1991 pirmieji Nepriklausomybės metai. Koplytstulpis pastatytas 1991 Sausio 13 Aukoms atminti."

Kelyje Garliava- Pažerai sankryžoje su keliu į Kačerginę anais Nepriklausomybės metais stovėjo beto-

tytas naujas gražus kryžius.

Mauručių link, miškingoje vietovėje iškilo naujas kryžius, kuris ženklina J. Lukšos- Daumanto- Skirmanto žuvimo vietą, o jo vardu pavadintoje Garliavos gatvėje (gatvė veda į jo žuvimo vietą), ant namo Nr. 1 sienos pritvirtinta bronzinė lenta, kur įrašta: "Ir metai eis, žydės laukai prie kelio, Ir kelsis vėl iš tavo Krauso Lietuva.."

Vyriausiojo ginkluotų partizanų štabo įgaliotinis užsienyje "Tauro" apygardos Birutės rinktinės vadasis kapitonas Juozas Lukša- Daumantas, 1951 IX 4 žuvės už Lietuvos Laisvę."

Garliavos centre, kieme prie vaikų poliklinikos (buv. NKVD, stribų būstinių, kur buvo guldomi žuvę laisvės kovotojai- partizanai) gėlėm apsodintas darželyje stovi dailus, naujas, meniškas koplytstulpis, prie kurio vyksta Lietuvos Nepriklausomybės minėjimai.

Vytauto- Tulpių gatvių kampo šalikelėje stovėjo senas lietuviškas medinis kryžius, kol vakarykščiai ateisai į nupjovę. Vietoj jo dabar iškilo ornamentuotas, šviesus tvorele aptvertas medinis kryžius.

Kelyje į Kauną (Jonučiuose) stovėjo senas vėliau ateistų sunaikintas medinis kryžius. Dabar čia irgi iškilo naujas, dar gražesnis už senąjį.

Kelyje į Kauną (kairėje tarp Sodų ir 6-o km sustojimo) nuo seno alyvu krūmuose stūksojo pilkas, nedidelis medinis kryžius. Ir ši ateistai nupjovę. Buves Garliavos vikaras kun. Stakėnas ši ir kitus kelis medinius atstatė. Ir vėl juos sunaikino. Jis ir vėl (slapta) atstatė.

Čia noriu papasakoti ir apie mano tėviškės kryžių.

Maždaug Pirmojo pasaulinio karo laikotarpiu Vaičionių kaimo viduryje, viešiausioje kelių sankryžoje, buvo pastatytas jaunimo kryžius. Prisimenu, mano a.a. tėvelis pasakojo, kaip jis tuo neramu laiku kilo sumanyamas statyti. Visi vaičioniškiai prisidėjo aukomis ir darbu. Nagingas kaimo kalvis Dovainis nukalė kryžiaus viršutinę dalį. Pamatas- akmeninis. Iš Kamajų atvažiavęs kunigas kryžių pašventinės, po to su visais pagiedojęs, linksmai padainavęs. Kiekvienais metais jaunimas ši savo kryžių puošęs gėlėmis, vainikavęs vainikais.

Atėjo sunkūs bolševikų okupacijos laikai. Kryžiai tapo nemadingi. Ne vieną jų skrebai apšaudė, niekino. Užkliuvi bedieviams ir šis Vaičionių k. kryžius. Tačiau pikiems kėlams buvo užbėgta už akių. Kaimo giedotoja, pamaldžioji teta Emilia Smolstienė, nubégusi pas Kamajų parapijos kleboną Kielą paprše pagalbos. Slaptai kryžius buvo atgabentas į Kamajų bažnyčios šventorių, kur ir šiandien tebestovi. Šventorių puošia ir daugiau panašiai nuo sunaikinimo išgelbėtų kryžių.

Jonas KIRLYS

ninės, aukštas, didelis kryžius, ant kurio buvo žodžiai: "Mięk per amžius vaikams Lietuvos, jog laisvės nevertas, kas negina jos. Lietuvos šauliai". Bolševikiniai okupantai buldozeriu ši kryžių nugriovę. Žmonės kalba, kad tas pats traktorius suvažinėjo ši buldozerininką, kai šis girtas prisiartino prie jo. Dabar čia pasta-

Pirmosios dienos lageryje buvo pilkos ir niūrios, kaip ir barakas, kuriame gyvenome. Dienos šviesą sugerdavo dviaukščiai gultai ir krosnis viduryje, o naktį mažai ką lemundo blausti elektros lemputė. Todėl ir pažinti čia sugrūstus žmones sekėsi gana sunkiai. Kiek geriau susipažinai su brigados žmonėmis, su kuriais drauge dirbau, valgiau sunkiai uždirbtą duoną ir srēbiau skystą, beskonį viralą. Brigadoms vadovavo kriminaliniai nusikalteliai, smulkūs vagišiai. Nuo jų malonės priklauso visų jiem patikėtų žmonių darbas, maitinimas, drabužiai, įrankiai, pagaliau ir tvarka. Ryžtingesnėje savo brigadoms išskovodavo geresnę aprangą ar sotiesnį maistą.

Kiek ilgiau čia pabuvus, pradėjau atskirti ir tuos, nuo kurių priklausė visa lagery vidaus tvarka. Tai buvo vagys, "zakonikai". Vidaus įstatymai saugojo juos nuo darbo ir visai vagišių smulkmei leido diktuoti savo valią. Išrinktųjų nebuvo daug, tačiau jie turėjo gausią pakalikų svitą. "Išrinktaji" pažinti gana leng-

va. Beveik visą gyvenimą praleidus kaijimuose ir lageriuose, jo veidas įgauja specifinę spalvą ir išraišką. Išduoda ir keistas, nenusakomas kvapas- kalėjimo kvapas. Akivaizdūs ir kalėjimui būdingi įpročiai, ir aršių grumtynių pė-

sakai, išraiškingos tatuiruotės.

Nevaromi į darbą, jie dieną naktį lošdavo kortomis. Ne vienas pralošęs pasutinį skudurą, užstatydavo ir pralošdavo kurį nors kalinių ar viršininką, lyg bajoras savo baudžiauninką.

Vienas atsitikimas mūsų brigadoje mane ypač sukrėtė.

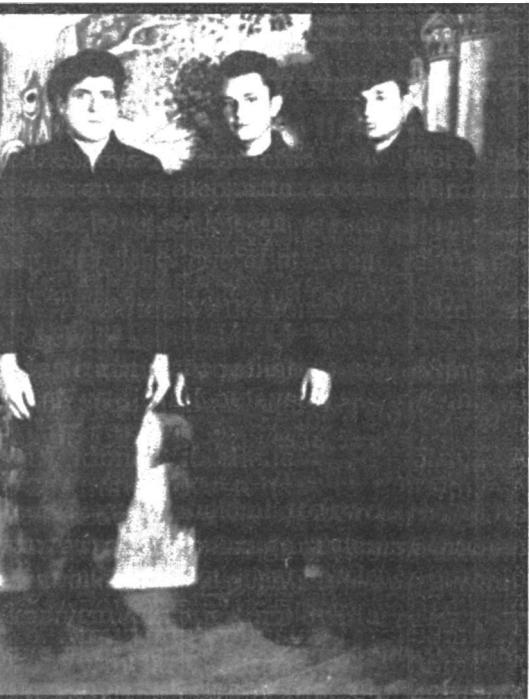
Po alinančio darbo dienos, valgykloje pasrėbė žuvimi dvokiančio viralą, nuovargio slegiami, sumigome greitai. Rodos, tik užsnūsta, o jau signalas- keltis. Visi sujudo, sukruto, megindami nuyti sunkų miegą. Atsikėlės pamačiau,

kad mano kaimynas- né krust: nealsuoja ir jau sustinges. Subruzdo ir kiti. Pasirodė, kad žmogus nužudytas. Tylus, ramus, lyg ir niekam blogo nepadarės, o šit kažkieno pasmerktas.

Dabar, kai praeitin nugarmėjo de-

šimtmečiai, į visa tai galiu jau ramiau pažvelgti. O tada nežinojau, ką galvoti gal tai likimo ranka nukreipė vagies smūgi nuo manęs ir man belieka laukti, kad kita auka tapsiu aš. Mat pakeisti savo vietas ant gultų aš negalėjau, todėl turėjau atsiduoti likimo valiai.

Kartą grižtančius iš darbo keliais valandas mus išlaikė šaltyje, ieškodami kirvio. Tik lageryje sužinojome, kad mums esant darbe, buvo sukapatęs kirvių darbu skirstytojas. Visus išsiuntęs į darbus, jis tikrino barakus, ar kas nors savavališkai neliko lageryje. Viename barake

Bratsko 024 lageris. Iš kairės: E. Stonkus, V. Šilpa, J. Gicevičius. 1954m.

• Siuntinys •

Viename Taišeto OZR lageriu 1952m. žiemą jaunas arménas gavo iš namų laišką, kuriamo tévali sūnui paraše, kad pasiunté siuntinį, į kurį idėta jo mėgstamą granatą. Po kiek laiko atvežė į lagerį siuntinius. Grįžus iš darbo, po vakarienės, juos atidavinėjo. Papras-tai siuntinius išduodavo KVČ (kultūros) skyrius. Prižiūrėtojas, dalyvaujant KVČ viršininkui, atrišdavo siuntinį, viską apžiūrėjęs, atiduodavo gavėjui. Taip buvo ir ši karta, tik arméną atsimtį siuntinio pakvietė į "vachta"- prie lagerio vartų, kuriuos ši kartą sau-gojo sustiprinta sargyba. Viduje stovėjo automatu ginkluotas sargybinis, siuntinį išduodant dalyvavo visa lagerio valdžia, pradedant "kūmu" ir baigiant įgulos viršininku. Jėsus arméną pastatė į kampa, prižiūrėtojas, atsar-gai paėmės siuntinį, atplėsė ir pradėjo viską nuodugniai apžiūrinėti, kraudamas ant stalo. Kai viskas buvo apžiūrėta, išbandyta, supjaustyta, "kūmas", išvertęs akis, arméną paklausė: "O kur granatos?" Šis, viską supratęs, parodė ant stalo sukrautus vaisius ir pasakė: "Čia granatai, pilleti viršininkę. Prašom paragauti". Vargšas "kūmas"! Iš kur jam žinoti, kad kažkur auga vaisiai tokiu įtariniu pavadinimu. O gal tas "banditas", gavęs granatą, žada visą lagerį išsprogdinti? Todėl valdžia visada turi būti budri.

Vladas ŠILPA

į kirvio smūgiu kažkas mirtinai sužalojo. Atlikęs savo kraupų darbą, kalinyss ramiai nuėjo į sargybos būstinę ir pasidavė.

Šiandien žmonės ne kortomis praloshiami: vyrukai dalijasi įtakos sferas, ir nepageidaujami žmonės paprasčiausiai nušaunami. Pasikeitė laikai- pasikeitė ir žudymo priemonės.

Zigmas PAVILONIS

Jonava

Marijos Aukštaitės

Bursary

Toronto universitetas konkurso tvarka poetės Marijos Aukštaitės kūrybos tyrimų stipendiją 200 000 CAD paskyrė Sarai Ginaitei.

Dr. Sara Ginaitei tyrinėja Baltijos valstybių holokaustą ir žydų kultūros sovietinėje Lietuvoje naikinimą.

Dr. S. Ginaitei numato įvertinti M. Aukštaitės kūrybos reikšmę lietuvių kultūrai ir intelektualinei istorijai.

J. A. NAVIKEVICIAUS inf.

Kanada

1995m. balandis

TREMINTINYS

Nr. 13 (154)

8

ĮVYKIAI

VARĖNA. Miesto politinių kalinių ir tremtinių dainų ansamblį prieš 5-erius metus subūrė ir jam vadovauja kultūros namų direktorė **Regina Svirskienė.** „Iktirti šį kolektyvą idėja kilo Vytautui Gutauskui, - sako ji. Pirmasis koncertas įvyko 1990m. Vasario 16-ąją, buvome išaukę iki 25 žmonių.“

Dainas dramatiniu balsu vis pradeda Stasė Korsakienė-Smaliukienė. Stasę su tévais į Krasnojarsko sritį ištremė keturiolikmetę, tik po

13 metų, išvargę Sibire, grijo į Lietuvą. Greta ir jos vyras Juozas, buvęs Druskininkų tremtinių choristas, Marytė ir Juozas Leikūnai, Marytės brolis Julius Didikas. Šie-1945-ųjų Permės sriti tremtiniai. Trylika metų visi ten išvargo. Septyniolikmetis Bronius Savickas su tévais ištremtas, po trylikos metų sunkus ligonis grijo į Lietuvą. Bet šių kankinių dvasios neįveikė okupantai, Bronius visada geros nuotaikos, kupinas gerų sumanymų, vilčią. Ievą ir Juozapą Bušnaiuskus, dar visai paauglius, Sibire lydėjo badas ir šaltis, bet laisvės viltis jų niekada neappleido. 17 metų pas vyra, nuteistą 25 metams, Vorkutoje išgyveno ansamblio narę **Vanda Baronienė.** O dainininkė Marytė Baublienė- keturiolikmetė pabėgusi nuo tremties, tik geru žmonių dėka išgy-

Jono BAGDONO nuotrauka

veno. Aldona Žarkauskienė Sibire nebuvo, bet tarp jos artimųjų yra tremtinių. Ansamblio sieila-Vytautas Kazilionis, 17-metis Sibire nuteistas už antisovietinę veiklą 25m. lagerio. Jis nesenai su savo likimo draugais išleido atsiminimą knygą „Sušaudytos vėliavos“. V.Kazilionis- LPKTS Varėnos skyriaus pirminkas.

Dažnai su dainoriais laiką leidžia ir Baublienės anūkės Aurelija ir Simona, A.Žarkauskienės anūkė Giedrė, dar ir draugių, mėgstančių dainą ir poeziją, atsiveda!

5-erių metų veiklos proga ansamblį pasveikino Varėnos rajono savivaldybės ir kitų meno kolektyvų atstovai.

Marija SEREIČIKAITĖ

DRUSKININKAI. Kovo 12d. visuomeninės Politinių kalinių ir tremtinių bendrijos steigimo Druskininkų iniciatyvinė grupė sušaukė steigiamajį susirinkimą. LPKTS Druskininkų skyrius atsisakė įstoti į Bendriją, nes norėtų visas jėgas atiduoti savo politinei veiklai bei narių pragyvenimo, medicinos pagalbos, kultūros reikalams, krašto istorijos jamžinimui. Į Bendriją stoti atsisakė ir LPKSNarys S.Volungevičius. Be kita ko, jis pareiškė, kad rinkimų į savivaldybes išvaikarėse ardyti aktyvių patriotines organizacijas yra piktavališka. Taip pat manome ir mes- LPKTS Druskininkų taryba.

Elena MIKUČIONIENĖ

KAUNAS. Kovo 18d. Lietuvos birutietės minėjo organizacijos įkūrimo 70-metį. Igulos bažnyčioje šv.Mišias atnaušavo kun. kapelionas J.Bulota, giedojo vyru "Perkūno" choras.

Prie Nežinomojo kareivio kapo būrutietės padėjo gėlių. Iškilmingame posėdyje Karininkų ramovėje Lietuvos Didžiosios Kunigaikštienės Birutės karininkų šeimų moterų sajungos 70-mečio proga dalyvavo daug svečių iš visos Lietuvos. Karininkai gėlėmis ir šiltu žodžiu pasveikino šios organizacijos nares, atkakliai dirbančias politinį darbą.

Birutiečių sajungos Kauno skyriaus pirmininkė E.Adomavičienė padarė pranešimą apie savo skyriaus darbą.

Koncertavo "Perkūno" choras, I muzikos mokyklos ir Kauno konservatorijos auklėtiniai. Skambėjo dainos ir eileraščių posmai.

ATSILIEPKITE!

Kazimieras ir Aleksandras PLECHAVIČIAI, gyv. Žemaitijoje, 1940m. birželio mén. suimiți. Kalėjo Raseiniuose, vėliau buvo žinių, kad išvežti į Rusijos lagerius.

Juos pažinojusius ir galinčius su teikti daugiau žinių atsiliepti prašo se suo Elena LEGECKIENĖ. Rašykite adresu: Ryšių 19-5, Kaunas; tel.224950.

KUPINSKO, buv. veterinarijos gydytojo iš Šiaulėnų miestelio Šiaulių apskr., 1944m. emigravusio į JAV, ieško jaunystės draugas Stasys JUODKAZIS. Atsiliepkite adresu: Daugėlių 67-34, Kuršėnai, Šiaulių raj. arba rašykite "Tremtinio" redakcijai.

Jonas BALTRŪNAS kalėjo Sverdlovsko srities Turinsko lageryje Fabričnoje. Jo ieško kun. dr. Kazimiero Olšausko, mirusio 1954m. birželio 18d. tame pačiame lageryje, pusse serė Rosalija VALIŪNIENĖ, Aguonų 9, 5640 Plungė, tel.52596.

1995m. Balandžio 7d. Nr. 13(154).

Mūsų adresas: Laisvės al. 39,
3000 Kaunas, tel. 209530SL289. koresp.: Edmundas Simanaitis
lit. red.: Danutė Bartulienė, Faustė Pilipaitienė
korekt.: Audronė Kamiuskienė
tech.red.: Vesta Milerienė

Kaina 45ct

TREMINTINYS

Vyr. redaktorė Vanda Poderytė

Maketavo Kazimieras Žemaitis. Spausdino valst. "Aušros" spaustuvė, Vytauto pr.25, Kaunas. Ofsetinė spauda, 2 sp. lankai. Tiražas 5000. Užs. Nr. 4136

"Tremtinio" laikraštyje dažniausiai spausdinamos archyvinės nuotraukos, todėl spaustuvei dėl jų kokybės pretenzijų neturime

ILSĒKITĖS RAMYBĖJE

Juozas Stralkus

1922-1995

Kovo 23d. mirė buvęs partizanas, politinis kalinas Juozas Stralkus. Velionis gimė 1922m. Raseinių apskr. Beržtės k. Okupacijos metu atsisake tarnaujti sovietinėje armijoje ir slapstėsi, vėliau tapo partizanu ir buvo suimtas. 1945m. nuteistas 25 metams, kalėjo Magadanu ir kituose lageriuose, buvo tremtyje Irkutsko sr., Taisete. Ten vedė tremtinę Adelę.

1964m. su žmona ir dukra Vida grijo į Lietuvą. Gyveno Jonavoje. Aktyviai dalyvavo LPKT sajungos renginiuose, Lietuvos laisvė buvo jo gyvenimo tikslas.

Ilsėkis ramybėje, mielas Juozai...

Nuoširdžiai užjaučiame dukrą Vidą ir artimusius.

LPKTS Jonavos skyrius

Albinas Kubilius

1929-1995

Kovo 23d. Druskininkų politkalinių ir tremtiniai neteko savo likimo draugo Albino Kubiliaus.

Velionis gimė ir užaugo Marijampolės apskr. Būdamas 13 metų, neteko tėvo. Mokėsi gimnazijoje Kaune, 1948m. su motina ir dvieju seserimis buvo ištremtas į Irkutsko sritį. 1954m. istojo į Irkutsko medicinos institutą, mokslius baigė 1960m. Lietuvoje. Pasirinko gydytojo ginekologo

specialybę.

Nuo 1972m. su šeima gyveno ir dirbo Druskininkuose, užaužino dukrą ir sunū, aktyviai dalyvavo PKTS veikloje.

Ilsėkis ramybėje, mūsų bendražygį.

Nuoširdžiai užjaučiame jo šeimą.

LPKTS Druskininkų skyrius

Jonas Pranevičius

1905-1995

Kovo 26d. Kaune į Kleboniškio kanelių amžinam poilsiu atgulė buvęs Komisijos lagerių politinis kalinas Jonas Pranevičius.

Velionis gimė ir augo Kėdainių apskr., Krakių vals., Medininkų k. Savanorių tarnavo Lietuvos kariuomenėje ir pelnė puskarininkio laipsni. Sukūrė šeimą ūkininkavo giintinėje ir buvo išrinktas seniūnu.

1944m. NKVD suimtas ir nuteistas 10-iai metų, kalėjo Komijoje, Uchtoje 13 OLP-e, vėliau nusilpės perkeltas į "OP" grupe.

1954m. grijo į Kauną ir nelegaliai dirbo remonto kontoroje. Po kiek laiko prisiregistravo Kaune, bet 1957m. buvo metams ištrentas iš Kauno miesto.

J.Pranevičius visada būdavo orus ir santūrus, mėgstamas draugų už nuoširdumą.

Tebūna lengva jam Lietuvos smiltelė.

Lagerio draugų vardu J. LEONČIKAS

Benediktas Rutkauskas

1921-1995

Kovo 5d. mirė politinis kalinas Benediktas Rutkauskas.

Velionis gimė 1921 02 10 Panemunėje, Lietuvos savanorių šeimoje. Augo Budrių kaime, šalia Garliavos. Mokėsi Garliavos pradinėje mokykloje, Jėzuitų gimnazijoje, Aukštėsniųje technikos mokykloje, Vytauto Didžiojo universiteto technikos

fakultete.

Aktyviai dalyvavo Lietuvos valstybės atkūrimė (1941m. su sukilėliais vadavo Kauno centrinių pastą).

1944m. lapkričio 29d. suimamas ir 1945m. vasario 5d. Karo tribunolo nuteisiamas 10m. Kalejo Karagandos lageriuose.

1954m. birželį pateko į Džezkazgano lagerio sukilimo verpetą.

1954m. rugpjūčio mėn. išėjo iš lagerio ir gyveno Tomsko.

1956m. grijo į Lietuvą. Dirbo eksperimentinėje RTV gamykloje iki 1994m. vasaros.

Tebūna lengva jam teviškės žemė.

Kartu su artimaisiais buvę kovų draugai, Kengyro politkalinių